

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/194/2022
Identifikačné číslo spisu:	3120207171
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3120207171.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky J. U. R., nar. XX. G. XXXX, bývajúcej v W., M. XX/X, t. č. bytom W., N. XX, právne zastúpenej Mgr. Ernestom Vokálom, advokátom so sídlom v Prešove, Hlavná 61, a manžela navrhovateľky H. K. R., R., nar. XX. H. XXXX, bývajúceho v W.Q., R. U. XXXX/XX, právne zastúpeného JUDr. Katarínou Galovou, advokátkou so sídlom v Piešťanoch, E. Belluša 10, o rozvod manželstva a úpravu práv a pomerov manželov na čas po rozvode k maloletej G. R., nar. XX. G. XXXX, zastúpenej kolíznym a procesným opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 32P/248/2020, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 08. júna 2022 sp. zn. 5CoP/6/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie proti výrokom I. a II. rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 08. júna 2022 sp. zn. 5CoP/6/2022 o d m i e t a.

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 08. júna 2022 sp. zn. 5CoP/6/2022 vo výroku III., ktorým zmenil výrok VI. rozsudku Okresného súdu Trenčín tak, že zaviazal otca platiť výživné na tvorbu úspor mal. G. v sume 150,- eur mesačne, vždy do 15. dňa príslušného mesiaca vopred, počnúc dňom právoplatnosti tohto rozsudku, ktoré výživné je otec povinný platiť na osobitný účet maloletej, ktorý je povinná zriadiť matka maloletej, v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s vinkuláciou do plnoletosti maloletej, ako aj vo výroku IV. o trovách konania z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín (ďalej len „súd prvej inštancie“, alebo „okresný súd“) rozsudkom z 22. novembra 2021, č.k. 32P/248/2020-135 rozviedol manželstvo účastníkov J. U. R., rod. T. a H. K. R., R., uzavreté dňa 12. júna 2015 vo Vysokých Tatrách, zapísané v knihe manželstiev Matričného úradu Vysoké Tatry, vo zväzku 16, ročník 2005, na strane 104, pod poradovým číslom 35 (výrok I.); zveril maloletú G. R., nar. XX. G. XXXX na čas po rozvode manželstva do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov (výrok II.); upravil spôsob, akým sa bude realizovať striedavá starostlivosť o maloletú G. (výrok III.) a miesto odovzdania a prevzatia maloletého dieťaťa (výrok IV.); určil, že právo zastupovať

maloleté dieťa, spravovať jeho majetok budú vykonávať obaja rodičia (výrok V.); zaviazal otca prispievať na výživu maloletej sumou 200,- eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám matky (výrok VI.) a vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (výrok VII.).

1.1. Svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 23 ods. 1, 2, 3, § 18, § 19 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o rodine“) vo vzťahu k rozvodu manželstva účastníkov a dospel k záveru, že v manželstve účastníkov nastal rozvrat, ktorý možno charakterizovať za hlboký a trvalý, vzťahy medzi nimi sú narušené tak, že manželstvo si neplní žiadnu zo svojich funkcií, na ktoré bolo určené, preto v konečnom dôsledku návrhu na rozvod manželstva vyhovel a manželstvo účastníkov neplniace si svoje spoločenské poslanie rozviedol. Rozhodnutie o právach a povinnostiach rodičov k maloletému dieťaťu na čas po rozvode, pochádzajúceho z manželstva účastníkov, odôvodnil ustanovením § 100 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), čl. 5 Zákona o rodine, § 24 ods. 1, 2, 3, 4, 5, § 28 ods. 1, 2, § 62 ods. 1, 2, 4, 5, 6, § 75 ods. 1 a § 76 ods. 1 Zákona o rodine.

1.2. Súd prvej inštancie konštatoval, že maloletá pochádza z manželstva rodičov, ktorí od októbra 2019 nežijú v spoločnej domácnosti a od tohto času sa fakticky realizuje striedavá osobná starostlivosť rodičov. Matka žiadala, aby bola maloletá na čas po rozvode zverená do jej osobnej starostlivosti a otcovi aby bola uložená povinnosť platiť na ňu výživné po 400,- eur mesačne a zároveň žiadala upraviť styk maloletej s otcom. Navrhovateľka zmenu svojho pôvodného návrhu na zverenie maloletej do osobnej striedavej starostlivosti odôvodnila vnímaním nespokojnosti, úzkostlivosti maloletej v roku 2021. Vzhľadom na vykonané dokazovanie mal okresný súd za to, že v najlepšom záujme maloletej je, aby bola zverená do osobnej striedavej starostlivosti so striedaním v týždňových intervaloch, čím by sa zachoval faktický stav realizovaný od októbra 2019. Navrhovateľka aj takúto formu zverenia pôvodne vo svojom návrhu žiadala, a preto sa možno dôvodne domnievať, že v tom čase považovala striedavú starostlivosť za najlepšiu formu starostlivosti. Zmenu svojho návrhu odôvodnila vnímaním nespokojnosti, úzkostlivosti maloletej v roku 2021. Súd prvej inštancie mal na základe vykonaného dokazovania za preukázané, že je v najlepšom záujme maloletej pokračovať v striedavej osobnej starostlivosti v týždňových intervaloch. Nepovažoval za dôvodné nariaďovať znalecké dokazovanie, a preto takýto návrh matky na doplnenie dokazovania nepripustil nakoľko nariadenie znaleckého dokazovania nepovažoval za potrebné ani kolízny opatrovník, ktorý považoval závery RPPS ÚPSVaR Trenčín za dostatočné.

1.3. Okresný súd súčasne rozhodol aj o vyživovacej povinnosti počas trvania striedavej osobnej starostlivosti. Aj v tejto otázke bol medzi rodičmi rozpor. Prihliadol na vek maloletého dieťaťa, jeho odôvodnené potreby, príjmové, výdavkové a majetkové pomery oboch rodičov a po zvážení všetkých skutočností určil povinnosť otcovi platiť na výživu maloletej sumou 200,- eur, keďže príjem a majetok otca je výrazne vyšší a dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodiča. Pokiaľ aj matka v priebehu konania poukazovala na možnosť otca prispievať na tvorbu úspor pre maloletú, súd považoval za postačujúce na dorovnanie životnej úrovne rodičov, aby otec prispieval sumou 200,- eur na bežné výživné. Dospel k záveru, že sporiť maloletej môže otec ako rodič, ktorému je dieťa zverené do striedavej osobnej starostlivosti dobrovoľne. O trovách konania rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie matky rozsudkom z 08. júna 2022 sp. zn. 5CoP/6/2022 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II., III., IV. a V. podľa § 387 ods. 1, 2 CSP ako vecne správny potvrdil (výrok I.), vo výroku VI. o vyživovacej povinnosti otca na maloletú zmenil tak, že otec je povinný platiť výživné na mal. G. sumou 200,- eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci vopred, k rukám matky s účinnosťou od právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva (výrok II.); otec je taktiež povinný platiť výživné na tvorbu úspor mal. G. v sume 150,- eur mesačne, vždy do 15. dňa príslušného mesiaca vopred, počnúc dňom právoplatnosti tohto rozsudku, ktoré výživné je povinný platiť na osobitný účet maloletej, ktorý je povinná zriadiť matka maloletej, v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s vinkuláciou do plnoletosti maloletej (výrok III.). O trovách konania rozhodol tak, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (výrok IV.).

2.1. Predmetom prieskumu zo strany odvolacieho súdu boli výroky ohľadom zverenia maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a o určení vyživovacej povinnosti na maloletú. V posúdení podmienok na zverenie maloletej, jej zastupovanie a spôsob preberania maloletej sa odvolací súd stotožnil s právnymi závermi okresného súdu, odkázal na správne písomné vyhotovenie rozsudku, pričom na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie dodal, že vykonaným dokazovaním pred súdom prvej inštancie bolo preukázané, že je v najlepšom záujme dieťaťa a súčasne najoptimálnejším riešením zverenie maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti rodičov.

2.2. Odvolací súd mal za nepochybné, že odkedy rodičia nežijú v spoločnej domácnosti sa prakticky realizuje striedavá osobná starostlivosť u maloletej. Realizovanie doterajšej striedavej osobnej starostlivosti nepoprela ani matka, avšak spochybnila ako spôsobilosť otca na plnenie si jeho rodičovských povinností, tak aj na psychický stav maloletej, ktorá ťažko znáša odlúčenie a zmenu výchovného prostredia. Zároveň namietala, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci nenariadil znalecké dokazovanie. Túto argumentáciu matky odvolací súd vyhodnotil ako subjektívnu, týkajúcu sa predovšetkým bývalého partnerského vzťahu rodičov bez priameho dopadu na osobnú starostlivosť o maloleté dieťa, presnejšie už na dlhšiu dobu vykonávanú striedavú osobnú starostlivosť rodičov. Tvrdenie matky o neschopnosti otca postarať sa o maloletú ako aj psychické problémy na strane dieťaťa považoval odvolací súd ako protirečivé, keďže súčasne navrhuje širokú úpravu styku s maloletou, pri ktorej by nejednotnosť výchovné pôsobenie rodičov na dieťa pokračovala naďalej. Potrebu zosúladienia výchovného štýlu a s tým spojená spolupráca v súčinnosti oboch rodičov nevyrieši zverenie dieťaťa do starostlivosti matky, avšak je tu potrebné, pokiaľ to budú obaja rodičia považovať za vhodné, aby sa podrobili prípadne odbornému poradenstvu s tým, že prípadné zverenie dieťaťa do výlučnej starostlivosti jedného z rodičov nevyrieši následky ich nejednotnosti v oblasti výchovy. Odvolací súd dodal, že v preskúvanom konaní nesúhlas matky už s fakticky vykonávanou striedavou osobnou starostlivosťou o dieťa neznamena, že súd prvej inštancie bol povinný nariadiť znalecké dokazovanie. Súd prvej inštancie správne nerezignoval na pokračovanie fungujúceho modelu striedavej osobnej starostlivosti rodičom, pričom svoje závery náležitým a citlivým spôsobom vysvetlil a tým zodpovedal jednotlivé skutkové a právne otázky tak, ako to vyžadujú procesné pravidlá.

2.3. Vo vzťahu k namietanému určeniu vyživovacej povinnosti zo strany otca považoval odvolací súd za správny záver súdu prvej inštancie o stanovení vyživovacej povinnosti otca na sumu 200,- eur mesačne v časti určenia bežného výživného. Vzhľadom k celkovým majetkovým pomerom oboch rodičov prihliadnuc na príjem na strane otca a veľkosť jeho majetku, príjem na strane matky, odvolací súd dospel k záveru, že v danej veci je dôvodné, aby otec prispieval na výživné aj formou tvorby úspor u dieťaťa, pričom vychádzajúc z uvedeného považoval za primerané určiť šetriacu zložku výživného v súlade s návrhom matky po 150,- eur mesačne. O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 52 CMP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala matka maloletej (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila ustanoveniami § 420 písm. e/, f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

3.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. e/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd dovolateľka uviedla, že v konaní vzniesla námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Krajského súdu v Trenčíne z dôvodu, že je zamestnankyňou Krajského súdu v Trenčíne v pozícii vyšší súdny úradník, jej exmanžel je synom bývalej sudkyne tohto súdu, H. J. R., ktorá toho času vykonáva funkciu vedúcej revízie oddelenia na Krajskom súde v Trenčíne a synom sudcu Krajského súdu v Trenčíne H. K. Y., ktorého sestra H. H. R. pôsobí ako sudkyňa Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom, kde pôsobil brat matky J. U. T. ako sudca do času svojho preloženia v obvode Krajského súdu v Trenčíne. Matka mala za to, že všetky tieto okolnosti vo svojom súhrne neumožňujú prijať záver o zárukách nestrannosti z objektívneho hľadiska tak, ako to vyžaduje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Uviedla, že napriek týmto skutočnostiam Najvyšší súd Slovenskej republiky o ňou vznesenej námietke zaujatosti rozhodol o nevylúčení všetkých sudcov Krajského súdu v Trenčíne a zostavil sa senát, ktorý vo veci rozhodoval. Matka uviedla, že týmto rozhodnutím nie je Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodujúci o dovolaní (uznesenie NS SR

zo 17. januára 2019 sp. zn. 3Cdo/104/2018) a sám môže otázku, či vo veci rozhodoval vylúčený sudca, posúdiť odlišne. Podľa názoru dovolateľky, aj keď sa sudcovia Krajského súdu v Trenčíne (JUDr. Zajacová, JUDr. Vékony, Mgr. Anovčin) vo vyjadrení k námietke zaujatosti vyjadrili, že nemajú pomer k veci ani účastníkom, toto ich subjektívne kritérium sa musí podriaďovať objektívnemu kritériu, ktoré nepochybne smeruje k jedinému záveru, že tu existujú tak veľké pochybnosti o nezaujatosti sudcov, že neexistuje iný záver ako ten, že vo veci rozhodol vylúčený senát.

3.2. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f/ CSP dovolateľka uviedla, že k porušeniu práva na spravodlivý proces došlo 1/ nevykonaním navrhovaného dôkazu, 2/ vydaním nepreskúmateľného rozsudku, ktorý nedal odpoveď na podstatnú odvolaciu argumentáciu a relevantná skutková otázka bola odignorovaná tak zo strany prvoinštančného súdu i zo strany odvolacieho súdu. Dovolaťka uviedla, že v odvolacom konaní v súlade s § 63 CMP okrem iného ako dôkaz predložila nahrávku z CPPPaP, z ktorej nepochybne plynie manipulácia otca so špeciálnou pedagogičkou, ktorej výsledkom bola správa o neodporúčaní nástupu maloletej do školy. Rozsudok odvolacieho súdu označila matka za nepreskúmateľný, nakoľko nedáva odpoveď, z akého dôvodu nevykonala novu navrhnuté dôkazy predložené v súlade s ustanovením § 63 CMP v odvolacom konaní, čím zaťažila svoje rozhodnutie vadou a porušila jej právo na spravodlivý proces. Zároveň namietala, že odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku zamerával a poukázal iba na dôkazy, ktoré podporovali zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti a dôkazy, ktoré tento záver nepodporovali ignoroval a v odôvodnení rozsudku sa nimi nevysporiadal (správa CPPPaP zo 17. augusta 2021, nahrávka z CPPPaP zo 16. augusta 2021, nedostatočná komunikácia medzi rodičmi, manipulácia zo strany otca, odmietnutie otca zúčastniť sa sedení u psychologičky s matkou čo plynie zo správy z poradensko-psychologického procesu z 31. augusta 2021, platenie nielen škôlky, ale aj samotného výživného starým otcom H. K. Y., dôvod absencie úpravy prázdnin napriek nezhodám rodičov ohľadom ich úpravy). Podľa názoru matky rozpor vydaného rozsudku s judikatúrou najvyšších súdnych autorít možno badať aj v tom, že jej vytkol, že nesúhlasí so striedavou osobnou starostlivosťou, avšak navrhuje široký styk a toto jej konanie nazval protirečivé. Uviedla, že jej tvrdenia nie sú v žiadnom prípade rozporné, sú len nepochopením konštantnej judikatúry zo strany súdov nižšej inštancie, napr. Nález ÚS ČR sp. zn. IV. ÚS 1921/17 zo dňa 21. novembra 2017, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo 3/2022. Považovala za neprípustné, že odvolací súd ju v podstate kritizuje za to, že popri nesúhlasení so striedavou osobnou starostlivosťou navrhuje široký styk. Maloletá dcéra sa dožaduje zväčšenia priestoru u matky a to sa vie zabezpečiť jedine zverením do výlučnej starostlivosti matky za súčasného zachovania vzťahu otca s dcérou pri určení širokého styku.

3.3. Nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu dovolateľka vzhľadom aj vo vzťahu k otázke tvorby úspor. Pokiaľ ide o výživné, odvolací súd určil bežné výživné vo výške 200,- eur mesačne počnúc dňom právoplatnosti výroku o rozvoze, tvorbu úspor vo výške 150,- eur však určil ku dňu právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu. Z odôvodnenia rozsudku však nie je zrejmé, prečo odvolací súd vo vzťahu k plneniu vyživovacej povinnosti (bežné výživné, výživné vo forme úspor) sa rozhodol pre dvojkoľajnosť, čo ho teda viedlo k záveru, že práve tvorbu úspor určil na budúci a vopred neznámy okamih, teda v čom videl zmenu pomerov od času právoplatnosti rozsudku o rozvoze a právoplatnosti ich rozsudku. Na základe uvedeného mala dovolateľka za to, že dovolanie je dôvodné a prípustné, preto navrhla, aby odvolací súd uznesením v zmysle § 450 CSP zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Trenčíne a vec vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie inému odvolaciemu súdu prikázaním veci podľa § 39 ods. 1 CSP.

4. Otec maloletej ani kolízny opatrovník sa k dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Konanie vo veciach rozvodu manželstva spojené s konaním o úpravu pomerov manželov k ich maloletým deťom na čas po rozvoze je mimosporovým konaním, ktoré je s účinnosťou od 1. júla 2016 upravené samostatne v ustanoveniach § 92 a nasl. CMP. Ak tento zákon neustanovuje inak, na konanie podľa neho sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku (§ 2 ods. 1 CMP). To platí, až na ustanovenie § 76 CMP, i pre konanie o dovolaní.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu a dospel k záveru, že dovolanie proti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu je potrebné odmietnuť a výrok II., ktorým zmenil výrok VI. rozsudku Okresného súdu Trenčín tak, že zaviazal otca platiť výživné na tvorbu úspor v sume 150,- eur mesačne, ako aj vo výroku VI. o trovách konania je potrebné, zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie.

7. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Matka maloletej vo svojom dovolaní uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. e/ CSP. Vo vzťahu k § 420 písm. e/ CSP (tak, ako v prípade ďalších väd zmätočnosti uvedených v § 420 CSP) platí, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil namietanej vady zmätočnosti; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/8/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/73/2017).

10. V zmysle § 420 písm. e/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd.

11. V súvislosti s posúdením opodstatnenosti tejto námietky dovolací súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu publikované ako judikát R 59/1997, v zmysle ktorého neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. g/ Občianskeho súdneho poriadku, posúdiť túto otázku samostatne. Tento záver najvyššieho súdu je naďalej aktuálny vo vzťahu k § 420 písm. e/ CSP.

12. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaufato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

13. Pri posudzovaní skutočností uvádzaných matkou vychádzal najvyšší súd jednak zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcu, ako aj z toho, že výnimky z takejto prezumpcie stanovuje iba zákon.

14. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP). Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03). Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezaujato a spravodlivo.

15. V danom prípade matka namietala zaujatosť všetkých zákonných sudcov Krajského súdu v Trenčíne, vrátane JUDr. Eriky Zajacovej, JUDr. Denisa Vékonyho a Mgr. Mareka Anovčina (predsedníčky a členov senátu), ktorí rozhodovali o jej odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie. Mala za to, že hoci sa uvedení sudcovia vo vyjadrení k jej námietke zaujatosti vyjadrili, že nemajú pomer k veci ani účastníkom, toto ich subjektívne kritérium sa musí podriadiť objektívnemu kritériu. Objektívne kritérium nepochybne smeruje k jedinému záveru, že tu existujú tak veľké pochybnosti o nezaujatosti uvedených sudcov, že neexistuje iný záver ako ten, že vo veci rozhodol vylúčený senát.

16. Namietaná zaujatosť sudcov Krajského súdu v Trenčíne, bola posudzovaná nadriadeným súdom (Najvyšším súdom Slovenskej republiky), ktorý uznesením z 15. marca 2022 sp. zn. 7Nc/2/2022, vyššie menovaných sudcov JUDr. Eriku Zajacovú, JUDr. Denisa Vékonyho a Mgr. Mareka Anovčina z prejednávania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 5CoP/6/2022 nevylúčil. I napriek právoplatnému rozhodnutiu nadriadeného súdu (R 59/1997), pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania dovolací súd posudzoval namietanú nestrannosť zákonných sudcov, pričom nezistil existenciu matkou opakovane tvrdených dôvodov zaujatosti, ktoré by z objektívneho, či subjektívneho hľadiska vzbudzovali dôvodné pochybnosti o ich nezaujatosti.

17. Matka odôvodnila námietku zaujatosti vznesenú voči sudcom Krajského súdu v Trenčíne tým, že je zamestnankyňou Krajského súdu v Trenčíne v pozícii vyšší súdny úradník a na tomto súde, ktorý je funkčne príslušným súdom na rozhodovanie o ňou podanom riadnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie, dodnes pôsobia sudcovia, ktorí sú rodičmi jej exmanžela, otca maloletej.

18. Najvyšší súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 Ústavy Slovenskej republiky, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediach a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Je potrebné brať zreteľ na to, že sudca je profesionál, spôsobilý odosobniť sa pri výkone svojej funkcie a rozhodovať nestranne. Jednou zo záruk nestrannosti sudcu je jeho profesionalita. Jej súčasťou je vedomosť sudcu, že princíp nezávislého, nestranného a spravodlivého rozhodovania je zásadným princípom fungovania súdnej moci, a že je jeho zákonnou, resp. ústavnou ako aj morálnou povinnosťou tento princíp dodržiavať.

19. Posúdiac vec tak z hľadiska subjektívnej, ako aj objektívnej stránky sudcovskej nezávislosti, najvyšší súd nezistil také okolnosti, ktoré by mali alebo mohli byť vnímané ako porušujúce právo na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) a negarantujúce rozhodovanie nezávislým a nestranným sudcom. Dovolateľka opakovane tvrdené dôvody zaujatosti ničím nepreukázala (§ 52 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1, 2 CSP), a preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. e/ CSP nie je dôvodný, ani nezakladá prípustnosť dovolania.

20. V posudzovanom prípade matka, vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, namietala nevykonanie navrhovaného dôkazu a nedostatočné vysporiadanie sa s uplatnenými

odvolacími dôvodmi odvolacím súdom.

21. V súvislosti s namietaným nedostatkom dokazovania a hodnotením vykonaných dôkazov najvyšší súd uvádza, že dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky, potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh (v sporovom konaní žaloba) týka, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu a nie strán sporu. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania (prípadne) nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (tu por. R 125/1999). V takom prípade môžu byť síce nedostatočne zistené rozhodujúce skutkové okolnosti (čo v konečnom dôsledku môže viesť až k vydaniu nesprávneho rozhodnutia), táto nesprávnosť ale na základe záverov už dávnejšej judikatúry najvyššieho súdu nezakladá vadu zmätočnosti (k tomu por. R 37/1993 a 3Cdo/219/2013, 3Cdo/888/2015, 4Cdo/34/2011, 5Cdo/149/2010, 6Cdo/134/2010, 6Cdo/60/2012, 7Cdo/36/2011 a 7Cdo/86/2012).

22. Ani podľa novej právnej úpravy civilného procesu, účinnej od 1. júla 2016, nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, žiadneho z ďalších písmen rovnakého ustanovenia a ani v zmysle § 421 ods. 1 CSP nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov či nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd napríklad vo veci prejednáwanej takýmto súdom pod sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti.

23. Rozhodnutie, ktoré z dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (§ 185 ods. 1 CSP) a nie strán sporu. Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 1 CSP). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia (pozri napr. aj judikáty R 37/1993 a R 125/1999), čo nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP. Rozsah vykonaného dokazovania nie je závislý od vôle sporových strán. V prípade, že súd odmietne vykonať určitý účastníkom navrhovaný dôkaz, je jeho zákonnou povinnosťou v odôvodnení rozhodnutia uviesť, prečo nevykoná ďalšie navrhnuté dôkazy (§ 220 ods. 2 CSP a I. ÚS 350/08). Dovolací súd v danej veci uzatvára, že súdy nižších inštancií si takúto povinnosť splnili, odvolací súd v bode 22. svojho rozsudku náležitým spôsobom vysvetlí prečo nevyhovela návrhu matky a nevykonala ňou navrhované znalecké dokazovanie.

24. Dovolací súd považuje za potrebné tiež dodať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie - porov. ustanovenie § 442 CSP, v zmysle ktorého dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP, avšak dovolací súd takúto vadu v posudzovanom spore nezistil.

25. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.).

26. Dovolací súd nepovažoval uplatnený dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP za relevantný, a to v časti rozhodnutia súdov nižších inštancií o zverení maloletej do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov a o určení vyživovacej povinnosti na maloletú (bežné výživné), z dôvodu, že obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. V odôvodnení svojich rozhodnutí súdy oboch nižších inštancií popisali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedli, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery.

27. Dovolací súd však považuje za dôvodnú námietku dovolateľky o nepreskúmateľnosti rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k otázke tvorby úspor, ktorú určil vo 150,- eur ku dňu právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu. Dovolací súd má za to, že odvolací súd dovolaním napadnutý rozsudok v otázke určenia výživného na tvorbu úspor neodôvodnil preskúmateľným spôsobom. Súhlasí s názorom dovolateľky, že z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že odvolací súd sa vo vzťahu k plneniu vyživovacej povinnosti (bežné výživné, výživné vo forme úspor) rozhodol pre dvojkoľajnosť, pričom zrozumiteľne nevysvetlil čo ho viedlo k záveru, že tvorbu úspor určil na budúci a vopred neznámy okamih, teda v čom videl zmenu pomerov od času právoplatnosti rozsudku o rozvode a právoplatnosti svojho rozsudku. Tým došlo k porušeniu práva dovolateľky na spravodlivý proces. Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP je v tejto časti nielen prípustné, ale aj dôvodné a potrebné je napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v tejto časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

28. Pokiaľ dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzovala i z ust. § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, t.j., že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, najvyšší súd zdôrazňuje, že pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a/ CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

29. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do tohto pojmu predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnil.

30. Ešte pred posúdením samotného „právneho odklonu“ (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) treba uviesť, že správnosť súdmi riešených skutkových otázok nemôže byť v dovolacom konaní podrobená meritornému prieskumu, lebo dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP); skutková okolnosť (t.j. skutková otázka, resp. riešenie skutkovej otázky) z hľadiska § 421

ods. 1 CSP je irelevantná.

31. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou v dovolaní vymedzená jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade absencie vymedzenia právnej otázky nemôže dovolací súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku (napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/98/2017, 3Cdo/94/2018, 4Cdo/95/2017). Treba zdôrazniť, že úlohou dovolacieho súdu nie je vymedziť právnu otázku; zákonodarca túto povinnosť ukladá dovolateľovi.

32. Z obsahu dovolania je zjavné, že matka zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom (advokátom) uviedla všeobecnú charakteristiku nesprávností, ku ktorým podľa jeho názoru došlo pri právnom posudzovaní veci odvolacím súdom, avšak nekonkretizovala právnu otázku, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Z uvedeného je zjavné, že nebolo možné uskutočniť meritórny dovolací prieskum, nakoľko obsah dovolania a vymedzenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP nemalo zákonom vyžadované náležitosti, ale možno ho vnímať len ako nespokojnosť s právnym názorom nižších súdov, pričom dovolateľom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania nie je zákon vyžadovaným spôsobom v dovolaní odôvodnený.

33. So zreteľom na uvedené najvyšší súd preto dovolanie žalobkyne proti výrokom I. a II. rozsudku odvolacieho súdu ako neprípustné v zmysle § 447 písm. c/ a f/ CSP odmietol. Dovolací súd dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v časti výroku III. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP v spojení s § 450 CSP).

34. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

35. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.